

สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย*

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เวียนมาบรรจบอีกครั้งหนึ่งในวันนี้จึงเป็นโอกาสดีที่จะพูดถึงเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย เหตุที่ต้องปรารภเรื่องนี้เพราะว่าสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่คู่กับประเทศไทยมากกว่า ๗๐๐ ปี มีคุณูปการมากมายต่อบ้านเมืองของเรา เราจึงต้องรำลึกนึกถึงอุปการคุณของสถาบันนี้ ตามสุภาษิตที่ว่า “ดื่มน้ำให้นึกถึงคนขุดบ่อ ทานผลไม้ให้นึกถึงคนปลูกต้นไม้” คนไทยต้องไม่ลืมว่าที่ประเทศไทยมีวันนี้เพราะใคร เหมือนคนดื่มน้ำต้องนึกถึงคนที่ขุดบ่อไว้ล่วงหน้าและได้ทานผลไม้วันนี้เพราะใครปลูกไว้ในอดีต นั่นคือความสำนึกในบุญคุณของแผ่นดินและของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตรงกับคำว่า **กตัญญู รู้คุณ กตเวที ตอบแทนคุณ**

กตัญญู คือ รู้ว่าใครทำบุญคุณไว้ก่อนเป็นบุพพการี เรียกว่าผู้มีอุปการคุณ

กตเวที คือ แสดงออกให้ปรากฏทางกายและทางวาจา ด้วยการกล่าวคำยกย่องสรรเสริญและกระทำความเคารพเทิดทูนรวมทั้งช่วยกันส่งเสริมรักษาสืบทอดสิ่งที่ตั้งมานั้นไว้ ผู้ที่ทำการ**ปฏิการะตอบแทนคุณ**ด้วยการถนอมรักษายกย่องเชิดชู ถือว่าได้แสดงออกซึ่งความกตเวทีให้ปรากฏ

อุปการคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อสังคมไทยแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. สถาบันพระมหากษัตริย์ได้สร้างสรรค์สังคมไทยมาแต่โบราณกาลอย่างไร
๒. สถาบันพระมหากษัตริย์ได้สืบสานสิ่งที่ตั้งมาอะไรไว้ให้กับสังคมไทย
๓. สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รักษามรดกอะไรไว้ให้สังคมไทย
๔. สถาบันพระมหากษัตริย์ได้พัฒนาต่อยอดสิ่งที่ตั้งมาให้กับสังคมไทยอย่างไรบ้าง

เราจะพิจารณาเรื่องนี้ไปทีละประเด็น

๑. สร้างสรรค์สังคมไทย

ประเด็นแรก สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์หรือสถาปนาอาณาจักรไทยหลายอาณาจักร เริ่มตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัยเป็นต้นมา นับแต่ปี พ.ศ. ๑๗๘๒ เมื่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ สถาปนากรุงสุโขทัยมาถึงบัดนี้ก็ไม่ถึง ๒๐ ปี ประเทศไทยก็จะมีอายุครบ ๘๐๐ ปี ถือได้ว่าน้อยประเทศ

* เรียบเรียงจากปาฐกถาในรายการเสวนา ‘ตามรอยพ่อ ร.๙’ เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระบบ Zoom จากห้องสมุดพระพรหมบัณฑิต อาคารสิริภักดิ์ธรรม วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๔

ในโลกนี้ที่จะมีเอกราชอธิปไตยติดต่อกันยาวนานจนสามารถรักษาสิทธิของสังคมไว้ได้ ประเทศไทยมีการพัฒนาต่อเนื่องด้วยอาศัยบุญบารมีขององค์บูรพมหากษัตริย์ราชเจ้า นับตั้งแต่ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เป็นต้นมา

ในการสถาปนาอาณาจักรใดอาณาจักรหนึ่งนั้น ไม่ใช่เพียงแต่ประกาศเอกราชก็พอแล้ว การสร้างบ้านแปงเมืองก็เหมือนการสร้างบ้านเรือนสักหลังหนึ่งที่ต้องมีการออกแบบว่าหลังคาจะเป็นทรงไทยหรือทรงปั้นหย่า พระมหากษัตริย์ในอดีตทรงเป็นสถาปนิกและวิศวกรทางสังคมที่วางรากฐานให้กับวัฒนธรรมไทย

คำว่า **วัฒนธรรม** หมายถึง วิถีชีวิตที่เห็นและเป็นอยู่ทุกวันนี้ รวมถึงวิถีคิดที่เป็นนามธรรมและวิถีชีวิตที่แสดงออกเป็นรูปธรรม เช่น บ้านเมือง รูปทรงอาคาร ภาษาที่ใช้ การแต่งกาย อาหารการกิน เหล่านี้ล้วนเป็นวัฒนธรรม

พระมหากษัตริย์ทรงวางรากฐานแห่งวัฒนธรรมไทยเอาไว้ ดังที่พระมหากษัตริย์องค์ที่ ๒ แห่งอาณาจักรสุโขทัย คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ครองราชย์ในปี ๑๘๒๒ ถึง ๑๘๔๑ ทรงประดิษฐ์อักษรไทย ซึ่งถือว่าเป็นประดิษฐกรรมที่สำคัญมากที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนไทย ประเทศเพื่อนบ้านของไทยบางประเทศ เช่น เวียดนาม สิงคโปร์ ไม่มีอักษรเป็นของตัวเอง แต่ประเทศไทยมีอักษรไทยเป็นของตัวเอง และที่สำคัญมากก็คือวิถีชีวิตและวิถีคิดที่เรามีและเป็นอยู่ทุกวันนี้ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงรับพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชเข้ามาเผยแผ่ที่กรุงสุโขทัย จนเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาจนทุกวันนี้ การเลือกพระพุทธศาสนาก็คือการออกแบบจิตวิญญาณของไทยว่าจะให้คนไทยนับถือศาสนาอะไร พระองค์ไม่ทรงเลือกศาสนาที่คนท้องถิ่นนับถือกันมาช้านานก่อน การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย คนท้องถิ่นสมัยนั้นประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ในอาณาจักรที่เคยเรืองอำนาจอยู่ก่อน ได้แก่

๑. อาณาจักรทวารวดีของมอญ นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบมอญซึ่งต่อมาเรียกว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบพุกาม

๒. อาณาจักรศรีวิชัย ในภาคใต้ของไทยนับถือพระพุทธศาสนาเมหายน

๓. อาณาจักรขอม นับถือพระพุทธศาสนาเมหายนและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

คนท้องถิ่นในอาณาจักรสุโขทัยสมัยนั้นนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบมอญบ้าง นับถือพระพุทธศาสนาเมหายนแบบขอมบ้าง เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ประจำชาติไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงนิมนต์พระมหาเถรปุครุผู้เรียนจบพระไตรปิฎกจากลังกาและพำนักอยู่ที่นครศรีธรรมราชเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกาในกรุงสุโขทัย ก่อนหน้านั้น พระเจ้าปรักกมพาหุแห่งลังกา

ทรงอุปถัมภ์การสังคายนาพระไตรปิฎกและส่งพระสงฆ์ผู้ทรงจำพระไตรปิฎกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงนครศรีธรรมราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเลือกพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกามาเป็นบ้ำหลอมจิตใจของคนไทย เราเรียกพระพุทธศาสนาแบบนี้ว่า **ลังกาวงศ์** ต่อมาในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ลังกาถูกคุกคามโดยประเทศล่าอาณานิคมจนพระพุทธศาสนาเกือบจะสูญไปจากลังกา เหลือคนนับถือพระพุทธศาสนาอยู่ที่เมืองแคนดี้ ซึ่งเป็นอิสระอยู่ได้เพราะมีภูเขาล้อมรอบ เมืองแคนดี้ไม่มีพระสงฆ์มากพอที่จะให้การอุปสมบทแก่สามเณรสรณังกร กษัตริย์ลังกาสืบมาจึงส่งทูตมานิมนต์พระอุปัชฌาย์และพระอันดับจากกรุงศรีอยุธยาสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ คณะสงฆ์ซึ่งมีพระอุบาลีเป็นหัวหน้าได้ ไปให้การอุปสมบทแก่สามเณรและกุลบุตรทั่วไปในลังกาจนฟื้นฟูสมณวงศ์ขึ้นมาได้ทำให้เกิดนิกายสงฆ์ใหญ่ที่สุดในศรีลังกา ปัจจุบันเรียกว่า **สยามนิกาย** ที่มีพระมหานายกะเป็นประมุขสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษา วัดพระธาตุเขี้ยวแก้วที่เมืองแคนดี้

ต่อมา พระมหาธรรมราชาลิไทครองราชย์ที่กรุงสุโขทัยในปี พ.ศ. ๑๘๙๗ ทรงออกผนวชชั่วคราว และได้ศึกษาพระธรรมวินัยจนแตกฉาน สามารถพระราชานิพนธ์คัมภีร์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทยเล่มแรก ชื่อว่า **ไตรภูมิพระร่วง** ที่สอนเรื่องกฎแห่งกรรม นรก สวรรค์ และจักรวาลตามคติทางพระพุทธศาสนา พระราชานิพนธ์นี้เป็นหลักฐานที่แสดงว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ได้วางรากฐานแนวคิดทางปรัชญาธรรมให้กับสังคมไทย โดยอาศัยอิทธิพลคำสอนทางพระพุทธศาสนา

พระมหาธรรมราชาลิไททรงประกาศพระองค์เป็น **ธรรมราชา** การปกครองบ้านเมืองของพระองค์ยึดตามอุดมการณ์การปกครองบ้านเมืองตามแนวอัคคัญญสูตรที่ว่าด้วยกำเนิดของโลกและการเกิดขึ้นของชนชั้นปกครองที่เรียกว่าวรรณะกษัตริย์ พระพุทธเจ้าทรงให้คำนิยามความหมายของคำว่าธรรมราชา ไว้ในอัคคัญญสูตรว่า พระราชาคือผู้ปกครองที่สร้างความพึงพอใจแก่คนอื่นโดยธรรมดังพระบาลีที่ว่า **“ธมฺเมเน ปเร รมฺเชตฺติ ราชา พระราชาคือผู้ทำให้คนอื่นพึงพอใจโดยธรรม”**

เพราะฉะนั้น รากศัพท์ของคำว่า ราชา ก็คือผู้สร้างความพึงพอใจให้ผู้อยู่ใต้ปกครองด้วยธรรม พระมหากษัตริย์องค์แรกในโลกเป็นพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีด้วยการปกครองบ้านเมืองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข นี่คือนิยามการปกครองธรรมราชาในพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ในจกกวัดติสฺตฺรก็มีเรื่องธรรมราชาเช่นเดียวกัน นั่นคือกษัตริย์เป็นธรรมราชา ผู้ทรงธรรม ประพฤติธรรม เคารพธรรม ยกย่องธรรม มีธรรมเป็นธงชัย ในที่นี้ คำว่า ธรรม หมายถึงหลักการที่ดั่งมารวมทั้งกฎหมายบ้านเมือง กษัตริย์ไม่เป็นอัตตาธิปไตยผู้ถือตัวเองเป็นใหญ่ แต่เป็นธรรมาธิปไตย ผู้ยึดเอาธรรมเป็นใหญ่ในการปกครองบ้านเมือง คือถือความถูกต้อง ความดั่งมาและประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ดังนั้น อิทธิพลคำสอนในพระพุทธศาสนาได้ช่วยเชื่อมโยงสถาบัน

พระมหากษัตริย์เข้ากับสังคมไทยด้วยธรรม นั่นคือพระพุทธศาสนากำหนดให้ธรรมราชาใช้ธรรมกำกับ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน อุดมการณ์ธรรมราชานี้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัย สุโขทัย

๒. สืบสานสังคมไทย

สี่ปีก่อนที่พระมหาธรรมราชาลิไทเสด็จขึ้นครองราชย์ที่กรุงสุโขทัย สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ หรือพระเจ้าอู่ทองได้สถาปนากรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๓ กรุงศรีอยุธยาเรืองอำนาจมากกว่า จึงสามารถผนวกกรุงสุโขทัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาในเวลาต่อมา และได้สืบสาน อุดมการณ์ธรรมราชาของสถาบันกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยมาไว้ในราชสำนักกรุงศรีอยุธยาด้วย ดังจะ เห็นได้ว่า กรุงศรีอยุธยาในช่วงต้น ทำสงครามมีชัยเหนือเมืองนครวัดนครธมของอาณาจักรขอม มีการ นำช่างฝีมือจากนครวัดนครธมมาใช้งานในกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่นำระบอบเทวราชาของขอมมาปกครอง บ้านเมือง

กรุงศรีอยุธยาสืบสานอุดมการณ์ธรรมราชามาจากกรุงสุโขทัย แม้พระมหากษัตริย์สมัยนั้นมี พระราชอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ก็ไม่ได้ใช้พระราชอำนาจตาม อำนาจพระราชาสุโขทัย ทั้งนี้เพราะการบริหารบ้านเมืองสมัยโบราณเป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ใน คัมภีร์พระธรรมศาสตร์

คัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นหลักธรรมาธิปไตยในภาคปฏิบัติที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้เป็นกรอบ ในการปกครองบ้านเมือง ดังที่กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากรทรงแสดงปาฐกถาหน้าพระที่นั่งรัชกาลที่ ๘ ว่า “พระธรรมศาสตร์คือธรรมนูญของสยามในอดีต” คัมภีร์พระธรรมศาสตร์มีต้นกำเนิดในอินเดีย เรียกว่าคัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ ซึ่งประยุกต์หลักธรรมของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มากำหนดเป็นกรอบ ในการปกครองบ้านเมือง ต่อมา มอญได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาในคัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์- ฮินดูให้เป็นคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญนี้แต่งเป็นภาษา บาลีและภาษามอญ

พระมหากษัตริย์ไทยสมัยกรุงสุโขทัยได้รับเอาคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญมาใช้เป็นหลัก ในการปกครองบ้านเมืองพระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยาก็รับสืบทอดคัมภีร์นี้มาใช้ต่อเนื่องยาวนาน จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่รัชกาลที่ ๑ ทรงให้ชำระและแปลคัมภีร์พระธรรมศาสตร์จากต้นฉบับ ภาษาบาลีและภาษามอญเป็นภาษาไทยแล้วจารึกลงในใบลาน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘ เรียกว่า กฎหมายตรา ๓ ดวง ดังข้อความในอารัมภกถาที่ว่า

“คัมภีร์ใดเป็นประโยชน์แก่ชาวโลก ปราภฏชื่อว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ อันพระมโนสารฤาษี กล่าวไว้ในเบื้องต้นด้วยมคธภาษา อันอาจารย์นำสืบ ๆ กันมา ตั้งอยู่แล้วในรามัญประเทศ ด้วยภาษา

แห่งรามัญก็ดี ในกาลบัดนี้ อันบุรุษผู้วินิจฉัยยากจะหยั่งรู้ได้ในสยามประเทศนี้ เหตุนี้ ข้าพเจ้าจักแต่ง คัมภีร์พระธรรมศาสตร์นั้นด้วยสยามภาษา ท่านทั้งหลายจงฟังคัมภีร์นั้นจากเรา”

ดังนั้น การปกครองของพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณเป็นไปตามหลักธรรมาธิปไตยที่กำหนดไว้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ แม้การชำระคดีความก็เป็นไปตามคัมภีร์นี้เช่นกัน คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ จึงเป็นธรรมนูญการปกครองบ้านเมืองของไทยในสมัยโบราณ

คัมภีร์พระธรรมศาสตร์กำหนดว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นธรรมิกราช แปลว่า พระราชาผู้ ทรงธรรม โดยปฏิบัติตามทศพิธราชธรรม หรือราชธรรม ๑๐ ประการ ตามพระบาลีที่ว่า

ทานํ สीलํ ปริจาคํ อาชขว์ มททวํ ตป
 อภโกธํ อวิหีสถจ ขนตถจ อวิโรธนํ

แปลว่า

“การให้ ๑ ศील ๑ ปริจาค ๑ ความซื่อตรง ๑ ความอ่อนโยน ๑ ความเพียรเพากิเลส ๑ ความไม่โกรธ ๑ ความไม่เบียดเบียน ๑ ความอดทน ๑ ความไม่คลาดจากธรรม ๑”

ในเวลาปกติ พระมหากษัตริย์ทรงรักษาเบญจางคิกศีล คือศีล ๕ ส่วนในวันอุโบสถ คือวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ ทรงรักษาอุโบสถศีล ในเวลาชำระอรรถคดีทั้งหลาย พระมหากษัตริย์ทรงอาศัยคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นหลักในการตัดสินคดีความ นี่คือข้อปฏิบัติสำหรับพระมหากษัตริย์ที่กำหนดไว้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์

ด้วยเหตุนี้ รัชกาลที่ ๕ จึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแด่สยามมกุฎราชกุมารพระองค์แรกของไทย คือ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ความตอนหนึ่งว่า “การที่เป็นเจ้าแผ่นดินไม่ใช่สำหรับมั่งมี ไม่ใช่สำหรับคุมเหงคนเล่นตามชอบใจ มิใช่เกลียดไว้แล้วจะได้แก้เผ็ด มิใช่เป็นผู้สำหรับจะกินสบายนอนสบาย...เป็นเจ้าแผ่นดินสำหรับแต่เป็นคนจน และเป็นคนที่อดกลั้นต่อสุขและทุกข์ อดกลั้นต่อความรักและความชังอันจะเกิดฉิวขึ้นมาในใจหรือมีผู้ยุยง เป็นผู้ปราศจากความเกียจคร้าน ผลที่จะได้นั้นมีแต่ชื่อเสียงปรากฏเมื่อเวลาตายแล้วว่าเป็นผู้รักษาวางศ์ตระกูลไว้ได้ และเป็นผู้ป้องกันความทุกข์ของราษฎรซึ่งอยู่ในอำนาจความปกครอง”

การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการสืบสานสิ่งที่ตั้งงามในสังคมไทยที่พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตได้ทรงถือปฏิบัติสืบต่อกันมา มีเหตุการณ์สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยเกือบจะไม่สามารถสืบสานพระพุทธศาสนาไว้ได้ นั่นคือในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๑๙๙-๒๒๓๑ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศมหาอำนาจของโลกตะวันตก สมัยนั้นคือฝรั่งเศสได้ส่งราชทูตให้นำราชสาส์นมาที่กรุงศรีอยุธยาเพื่อชักชวนสมเด็จพระนารายณ์มหาราชให้เข้ารับศาสนาคริสต์

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้มีพระราชสาส์นตอบพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสโดยมีเจ้าพระยาวิชเยนทร์ (พอลคอน) ฝรั่งเศสติกรีกผู้รู้ภาษาไทยดีเป็นผู้แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส คณะพ่อค้าฝรั่งเศสในสมัยนั้นได้เขียนจดหมายเหตุเกี่ยวกับข้อความในพระราชสาส์นที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงตอบปฏิเสธการเข้ารีตศาสนาคริสต์ด้วยสำนวนทางการทูตอันสุภาพนุ่มนวลว่า

“การที่จะเปลี่ยนศาสนาซึ่งได้เคยนับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒๒๒๙ ปีแล้วจะเป็นการสำคัญและยากลำบากสักเพียงไร อีกประการหนึ่ง เราก็มองความประหลาดใจมากกว่า พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสเพื่อนรักของเรา ได้ทรงมาเป็นธุระในการอันเป็นกิจของพระเป็นเจ้า เพราะเราก็มองเห็นว่า พระเป็นเจ้าเองก็ทำให้ฝักใฝ่ในเรื่องนี้ไม่ เพราะการที่มนุษย์เรามีร่างกาย มีวิญญาณ มีธรรมชาติอย่างเดียวกัน ไม่ใช่พระเป็นเจ้าเป็นผู้ทำให้เป็นเช่นนั้นดอกหรือ ? ถ้าพระเป็นเจ้าจะโปรดให้มนุษย์ทั้งปวงมีความนับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเป็นเจ้ามิทำให้มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาร่วมศาสนาเดียวกันหรือ ? แต่ที่พระเป็นเจ้าก็ไม่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น กลับปล่อยให้มีความต่าง ๆ กันทั่วโลกตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นเราจะไม่ควรเชื่อหรือว่า พระเป็นเจ้ามีความประสงค์จะให้มนุษย์เราได้นับถือและบูชาพระองค์ด้วยวิธีและลัทธิต่าง ๆ กัน ดังเราได้เห็นอยู่แล้วว่า ต่างพวกก็ต่างนับถือและบูชาพระเป็นเจ้าตามลัทธิของตัวเอง แต่อย่างไรก็ดี เรารู้กันอยู่แล้วว่า การทั้งปวงจะเป็นอย่างไร ก็ต้องสุดแล้วแต่พระเป็นเจ้าจะสั่งให้เป็น เพราะฉะนั้น เราจึงขอมอบกายของเรา และแผ่นดินของเรา ให้อยู่ในความปกครองของพระเป็นเจ้า กาลต่อไปข้างหน้าจะดีร้ายประการใด ก็แล้วแต่พระเป็นเจ้าจะโปรดเถิด”

การที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศสได้ส่งราชสาส์นมาชักชวนสมเด็จพระนารายณ์มหาราชให้เปลี่ยนศาสนานั้นก็เป็นเพราะกรุงศรีอยุธยาในยุคนั้นเป็นอาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ดังที่ปรากฏในจดหมายเหตุของผู้จัดการบริษัทการค้าฮอลันดาประจำกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของพระเจ้าปราสาททอง ที่เขียนขึ้นเป็นภาษาฮอลันดาใน พ.ศ. ๒๑๗๙ ทำให้เห็นภาพกรุงศรีอยุธยาเมื่อ ๒๐ ปีก่อนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า “เป็นพระมหากษัตริย์ที่สร้างอยู่ข้างฝั่งแม่น้ำ โดยมีฝั่งเมืองวางไว้อย่างเป็นระเบียบ จึงเป็นนครที่สวยงามมาก ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม มีประชาชนหนาแน่นและเต็มไปด้วยสินค้าสิ่งของจำเป็นแก่ชีวิตนำเข้ามาขายจากนานาประเทศ เท่าที่ข้าพเจ้าทราบ ยังไม่มีพระมหากษัตริย์องค์ใดในแถบนี้ของโลกที่จะมีเมืองหลวงใหญ่โตมโหฬารวิจิตรพิสดารและสมบูรณ์พูนสุขเหมือนกับพระมหากษัตริย์ ณ ราชอาณาจักรนี้”

จดหมายเหตุดังกล่าวได้กล่าวถึงความมั่งคั่งของวัดวาอารามสมัยนั้นไว้ว่า “พระนครศรีอยุธยา นี้จึงเป็นนครที่โอ้อ่า เต็มไปด้วยโบสถ์วิหารซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๓๐๐ และก่อสร้างขึ้นอย่างวิจิตรพิสดารที่สุด โบสถ์วิหารเหล่านี้มีปราสาท เจดีย์ และรูปปั้น รูปหล่ออย่างมากมาย ใช้ทองฉาบอยู่ภายนอกสีเหลืองอร่ามทั่วไปหมด”

กวีเอกของไทยในยุคนั้นได้ประพันธ์ถึงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยาว่าเป็นผลมาจากบุญบารมีของปวงบูรพมหากษัตริย์ที่สร้างสรรค์และสืบสานสังคมไทยต่อเนื่องกันมา ดังโคลงบทหนึ่งในกำสรวลศรีปราชญ์ที่ว่า

อยุธยาที่ยิ่งฟ้า	ลงดิน แลฤา
อำนาจบุญพร่งพระ	ก่อเกื้อ
เจดีย์ล่ออินทร์	ปราสาท
ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสม

เมื่อถอดคำประพันธ์นี้เป็นร้อยแก้วได้ความว่า

“เกียรติยศแห่งอยุธยานั้นยิ่งกว่าสวรรค์ลอยลงมาสถิตอยู่บนดิน ด้วยอำนาจบุญบารมีแห่งบูรพกษัตริย์ทุกพระองค์สร้างสมไว้ พระเจดีย์ทุกองค์ดงามดุจปราสาทของพระอินทร์ ภายในองค์พระเจดีย์ทาบด้วยแผ่นทองและภายนอกปิดทองแลดูอร่าม”

๓. รักษาสังคมไทย

การที่ฝรั่งเศสฮอลันดากับทิวกัวใน พ.ศ. ๒๑๗๙ ว่ากรุงศรีอยุธยาเป็น “เมืองหลวงใหญ่โตมโหฬาร วิจิตรพิสดาร” เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ใจ ทั้งนี้เพราะ ๗๗ ปีก่อนหน้านั้นกรุงศรีอยุธยาได้เสียกรุงครั้งที่ ๑ ให้แก่การรุกรานของอาณาจักรตองอู เมื่อ พ.ศ. ๒๑๑๒ กรุงศรีอยุธยาเสียอิสรภาพในครั้งนั้นเป็นเวลา ๑๕ ปี ซึ่งถือว่าเป็นเวลาที่สั้นมากในประวัติศาสตร์กว่า ๗๐๐ ปี ของไทย พระมหากษัตริย์ผู้ประกาศอิสรภาพให้แก่กรุงศรีอยุธยาคือสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ทรงนำกองทัพไทยต่อสู้กับอริราชศัตรูจนสามารถกอบกู้อิสรภาพและรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ได้ บุญบารมีของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระมหากษัตริย์ในยุคต่อมาช่วยให้กรุงศรีอยุธยาฟื้นตัวและเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็วจนสามารถรักษาอิสรภาพและสิ่งดีงามของสังคมไทยไว้ได้ต่อมาอีก ๒๐๐ ปีจนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐

พระเจ้าตากสินมหาราชทรงนำกองทัพไทยกู้อิสรภาพกลับคืนมาในเวลาเพียง ๗ เดือน หลังเสียกรุงศรีอยุธยา พระองค์ทรงสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ด้วยทรงมีพระราชปณิธานตามที่จารึกไว้ที่ศาลพระเจ้าตาก ณ วัดอรุณราชวราราม ความว่า

อันตัวพ่อ ชื่อว่า พระยาตาก

ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา

ถวายเป็นแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา

แต่ศาสนา สมณะ พระพุทธโคดม

ให้ยืนยง คงถาวร ห้าพันปี
สมณะพรหมณ์ชี่ ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมณะ วิปัสสนา พ้อชื่นชม
ถวายบังคม รอยบาท พระศาสดา

นี่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการกู่ชาติและรักษาสิ่งดีงามของสังคมไทยไม่ให้สูญหายไป นับเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อสังคมไทย

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงสถาปนาอาณาจักรรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ สามปีหลังจากนั้น พระเจ้าปดุงแห่งพม่าทำสงครามแก้กั๊กกับอาณาจักรรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ทรงให้พระอนุชายกทัพไปยันทัพฝ่ายข้าศึกไว้ที่กาญจนบุรี จนกระทั่งพระเจ้าปดุงต้องถอยทัพกลับไป ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๒๙ พระเจ้าปดุงจัดทัพเข้ามารุกรานอีกครั้งหนึ่ง รัชกาลที่ ๑ และพระอนุชาทรงนำทัพไปรบกับผู้รุกรานที่ท่าดินแดง กาญจนบุรี ทรงได้รับชัยชนะในการรบครั้งนี้ ทำให้สามารถรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ได้ รัชกาลที่ ๑ ทรงประกาศพระราชปณิธานของพระองค์ไว้ในบทพระราชนิพนธ์ชื่อว่านิราศท่าดินแดง ความตอนหนึ่งว่า

ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขันทสีมา รักษาประชาชนแลมนตรี

รัชกาลที่ ๑ ทรงสืบสานสิ่งดีงามมากมายจากสมัยกรุงศรีอยุธยาการรักษาไว้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ดังโคลงบทหนึ่งในนิราศนรินทร์ที่แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ ได้พรรณนาไว้ว่า

อยุธยาเยศล่มแล้ว ลอยสวรรคค์ ลงถุ
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร- เจ็ดหล้า
บุญเพรงพระหากสรรคค์ ศาสน์รุ่ง เรืองแฮ
บังอบายเบิกฟ้า ฝีกพื้นใจเมือง

ถอดเป็นคำประพันธ์ร้อยแก้วได้ความว่า

“กรุงศรีอยุธยาล่มสลายไปแล้ว แต่กลับลอยลงมาจากสวรรคค์อีกหรืออย่างไร (กรุงเทพมหานคร) ยังคงมีปราสาทพระราชวังอันงดงามตระการตา ด้วยบุญบารมีของพระมหากษัตริย์ช่วยทะนุบำรุงพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ปิดกั้นทางอบายและเปิดทางสวรรคค์ให้แก่ไพร่ฟ้าประชาชน”

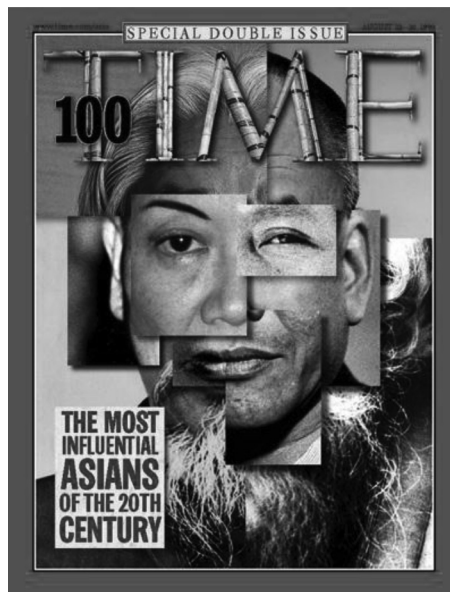
ภัยคุกคามเอกราชอธิปไตยของไทยปรากฏชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในยุคล่าอาณานิคมสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่ออังกฤษได้ยึดครองอินเดียและพม่าที่อยู่ด้านตะวันตกของไทย และฝรั่งเศสได้ยึดครองเวียดนามและกัมพูชาที่อยู่ด้านตะวันออกของไทย ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชอยู่ตรงกลางเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ใน พ.ศ. ๒๓๓๖ ฝรั่งเศสส่งเรือปืน ๒ ลำเข้ามาข่มขู่คุกคามเมืองหลวงของไทย

รัชกาลที่ ๕ ทรงเจ็บช้ำน้ำพระทัยที่ประเทศถูกรังแกในครั้งนี้นี้ถึงกับส่งบทพระราชนิพนธ์ไปถึงสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ความตอนหนึ่งว่า

กลัวเป็นทวิราช	บ่ตรีบ่องอยุธยา
เสียเมืองจิงนิทา	บ่ละเว็นถวางวาย
คิดใดจะเกียงแก	ก็บ่พบซึ่งเงื่อนสาย
สบหน้ามนุษย์อาย	จึงจะอุตแลเลยสูญ

อย่างไรก็ตาม รัชกาลที่ ๕ ทรงใช้พระปรีชาสามารถนำพาประเทศชาติรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศนักล่าอาณานิคมมาได้ ในสมัยนั้นเหลือประเทศในเอเชียที่รักษาอิสรภาพไว้ได้เพียง ๓ ประเทศเท่านั้น คือ จีน ญี่ปุ่น ไทย

เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๐ (พ.ศ. ๒๕๔๓) นิตยสารไทม์ขึ้นปกเรื่อง ๑๐๐ ชาวเอเชียผู้ทรงอิทธิพลมากที่สุดในศตวรรษที่ ๒๐ นิตยสารนี้เลือกรัชกาลที่ ๕ เป็นหนึ่งในชาวเอเชียผู้ทรงอิทธิพลมากที่สุด เพราะพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้เป็นที่รักคือปียมหาราช ทรงปฏิรูปประเทศและเปิดประเทศรับมหาอำนาจตะวันตกโดยที่ไม่เสียเอกราชอธิปไตยให้กับประเทศมหาอำนาจ นั่นคือการที่รัชกาลที่ ๕ ทรงรักษาเอกราชและสิ่งดีงามของสังคมไทยไว้ได้ทำให้พระองค์เป็นหนึ่งในชาวเอเชียผู้ทรงอิทธิพลมากที่สุดในศตวรรษที่ ๒๐

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ นิตยสารไทม์นำภาพในหลวงรัชกาลที่ ๙ ขึ้นปกพร้อมคาดเป็นตัวหนังสือที่มุกปากว่า “A Monarchy Fights for Freedom” ซึ่งแปลว่า “พระมหากษัตริย์ผู้ทรงต่อสู้เพื่อเสรีภาพ” ภายใต้นั้นเป็นช่วงสงครามเย็นที่เกิดจากความขัดแย้งด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่างประเทศ

คอมมิวนิสต์ฝ่ายหนึ่งกับประเทศเสรีนิยมอีกฝ่ายหนึ่ง ในทวีปเอเชียประเทศคอมมิวนิสต์มีชัยชนะเรื่อยมา แต่นักอัครจริยใจเมื่อสนามรบมาถึงประเทศไทย ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงรวมพลังของประชาชนชาวไทยให้ลุกขึ้นป้องกันการรุกรานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ไว้ได้ โดยนิตยสารไทม์เขียนบทความว่า พระเจ้าแผ่นดินไทยทรงเป็นศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติ จะเห็นได้ชัดถึงเวลาที่เกิดวิกฤติของชาติ ทรงรวมพลังคนไทยทุกหมู่เหล่าเข้าเผชิญปัญหาของชาติ พระองค์จึงเป็นภูมิพลังของแผ่นดิน (Holder of the Kingdom : Strength of the Land)

บทความของไทม์ที่เวลานั้นได้สรุปความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ไทยไว้ว่า “ความรักชาติของคนไทยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ไม่เคยรู้สึกว่าจะต้องเป็นเมืองขึ้นของใคร ยิ่งไปกว่านั้น ความรักชาติยังอิงอาศัยบุญบารมีของพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพระพุทธรูปที่คนนับถืออยู่ทั่วประเทศ...”

อันที่จริง ปรากฏการณ์สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ที่ประเทศไทย トラบโด ประเทศไทยยังคงอยู่ในค่ายของโลกเสรี トラบนั้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกยังคงปลอดภัยจากคอมมิวนิสต์”

ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลักในการระดมความจงรักภักดีของคนไทยทั้งชาติในการปกป้องคุ้มครองรักษาเอกราชอธิปไตยและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติมาโดยตลอด

๔. พัฒนาต่อยอดสังคมไทย

คำว่า “พัฒนาต่อยอด” หมายถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนอันเกิดจากการที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ส่งต่อการพัฒนาสังคมไทยต่อเนื่องกันมาตั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน ดังปรากฏในพระปฐมบรมราชโองการที่รัชกาลที่ ๙ ทรงประกาศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

คำว่า “ครองแผ่นดินโดยธรรม” หมายถึงการสืบสานอุดมการณ์ธรรมราชาผู้สร้างความพอใจให้พสกนิกรโดยธรรม ที่ว่า “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” หมายถึงเพื่อประโยชน์สุขคนไทยทั้งประเทศ ไม่ใช่เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เสด็จขึ้นครองราชย์ในช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ เพิ่งจบลงไม่นาน ประเทศไทยอยู่ในยุคที่ลำบากยากจนจึงถูกจัดเป็นประเทศด้อยพัฒนา การเร่งรัดพัฒนาประเทศจึงเป็นภาระเร่งด่วนขององค์พระมหากษัตริย์ การที่รัชกาลที่ ๙ ทรงประสบชัยชนะในสงครามเย็นก็เพราะทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ดังจะเห็นได้ว่า พระองค์ท่านทรงแปรพระราชฐานไปทั่วประเทศ เมื่อทรงแปรพระราชฐานไปที่ใดก็ทรงพัฒนาที่นั่น

ในช่วงนั้น ผู้สื่อข่าวต่างประเทศคนหนึ่งได้สัมภาษณ์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยตั้งคำถามว่า “ทำไมพระองค์ต้องลงมาพัฒนาอย่างนี้ คิดว่าพระองค์จะเป็นฝ่ายชนะละหรือ”

แทนที่จะตอบคำถาม ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงย้อนถามผู้สื่อข่าวเป็นภาษาอังกฤษว่า “winning against whom (ชนะใคร)”

ผู้สื่อข่าวจึงถามใหม่ว่า “ทรงคิดว่าจะชนะคอมมิวนิสต์ได้หรือไม่”

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงตอบว่า “ไม่ได้คิดว่าจะเอาชนะใครนะ ที่มาพัฒนานี้ก็เพื่อต้องการเอาชนะความหิวโหยของประชาชน (winning against hunger of people) ถ้าเอาชนะความหิวโหยของประชาชนได้ ประเทศก็พัฒนาขึ้น และเมื่อประเทศพัฒนาขึ้น กลุ่มบุคคลที่คุณเรียกว่าคอมมิวนิสต์ก็น่าจะพอใจ”

ข้อนี้แสดงว่าในหลวงรัชกาลที่ ๙ ไม่ทรงแบ่งแยกพสกนิกรออกเป็นฝักเป็นฝ่าย ทรงถือว่าทุกคนเป็นคนไทยที่ต้องได้รับผลของการพัฒนาเหมือนกัน การพัฒนาต่อยอดสังคมไทยในรัชสมัยของพระองค์ พอสรุปได้เป็น ๔ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. **ที่ขาดทรงเติมให้เต็ม** ด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. **ที่เติมทรงให้รู้จักพอ** ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสร้างความสมดุลใน ๔ ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

๓. **ที่พอทรงให้รู้จักแบ่ง** ด้วยกิจกรรมจิตอาสาที่ได้รับการเน้นย้ำมากในสมัยรัชกาลที่ ๑๐

๔. **ที่แบ่งทรงให้เป็นธรรม** ด้วยการที่ทรงสอนให้คนไทยรู้จักสามัคคี

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในรัชกาลที่ ๙ นับตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ ถึงปี ๒๕๕๖ มีจำนวนมากถึง ๔,๔๔๗ โครงการ ครอบคลุมทั้งเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ การเกษตร ส่งเสริมอาชีพ สาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาแบบบูรณาการ องค์การสหประชาชาติตระหนักดีในผลงานด้านการพัฒนา

อย่างยั่งยืนเหล่านี้จึงถวายเป็นความสำเร็จทั้งชีวิตในด้านการพัฒนามนุษย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ ในฐานะที่ทรงเป็น “กษัตริย์นักพัฒนา”

ไม่ว่ารัฐบาลจะเปลี่ยนไปอย่างไร แต่ประเทศไทยต้องมีเสถียรภาพในการรักษาสິงติงามที่สั่งสมสืบทอดกันมา สถาบันพระมหากษัตริย์ทำให้เกิดเสถียรภาพในการพัฒนา ดังจะเห็นได้ว่าธนาคารโลกได้ประกาศเลื่อนระดับประเทศไทยขึ้นเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ และนับจากนี้ไป ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีเพื่อเลื่อนระดับประเทศไทยให้ไปอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงในสมัยรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๒ ว่า “เราจะสืบสาน รักษาและต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดในพระปฐมบรมราชโองการนี้ ก็คือว่า การสร้างสรรค์ สืบสาน รักษา และพัฒนาต่อยอดสังคมไทยคือสิ่งที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา และพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ทรงสืบสานรักษาอุดมการณ์ของธรรมราชาเพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

เพื่อสืบสานรักษามรดกธรรมอันดีงามของบ้านเมืองที่บูรพมหากษัตริย์ทรงถือปฏิบัติมา พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภกกว่า “ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ แต่เดิมมาข้าพเจ้าได้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสและถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะด้วยวิธีนั้น ๆ อยู่แล้ว ฉะนั้นบัดนี้ ข้าพเจ้าได้เถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว จึงขอมอบตัวแต่พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสังฆเจ้า จะได้รับการจัดการให้ความคุ้มครองและรักษาพระพุทธศาสนาโดยชอบธรรมตลอดไป ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงจำไว้ด้วยว่า ข้าพเจ้าเป็นพุทธศาสนูปถัมภกเถิด”

ในฐานะที่ทรงเป็นพุทธมามกะ พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ทรงประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองแผ่นดินโดยธรรม ดังกรณีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำหน่วยราชการในพระองค์ร่วมกับประชาชนทุกหมู่เหล่าทำกิจกรรมจิตอาสาจนเกิดโครงการจิตอาสาพระราชทาน กิจกรรมจิตอาสานี้มีผลเป็นการระดมสรรพกำลังมาร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยน้ำใจเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน พระบรมราโชบายนี้เป็นไปตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ทาน หมายถึง การให้สิ่งของ รวมทั้งให้ธรรมทานและวิทยาทาน
๒. ปิยวาจา หมายถึง การกล่าววาจาไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี รวมถึงกล่าวคำแนะนำและปลุกปลอบใจด้วยความปรารถนาดี
๓. อัตถจริยา หมายถึง การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยวิธีการต่าง ๆ

๔. **สมานัตตตา** หมายถึง การวางตนพอดีเสมอต้นเสมอปลายในการติดต่อสมาคมกับผู้อื่นทั้งในยามได้ดีมีสุขหรือในยามตกทุกข์ได้ยาก

สังคหวัตถุ์ทั้งสี่ประการนี้เป็นเสมือนกาวใจที่ประสานประชาชนชาวไทยให้มีความสมัครสมานสามัคคี ดังที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเป็นแบบอย่างแห่งจิตอาสาโดยพระราชทานพระราชทรัพย์ ๒,๘๐๐ ล้านบาท เพื่อสมทบทุนโรงพยาบาลสู้กับโรคระบาดโควิด ๑๙

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ในรัชกาลปัจจุบันเป็นไปตามหลักการบริหารที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในนาถกรณธรรมที่ว่า “อะลัง กาทุง ทำเองก็ได้ อะลัง สังฆาตุง จัดการให้คนอื่นทำก็ได้” พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันทรงดำเนินตามพระราชจริยวัตรขององค์บูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าในการสร้างสรรค์ สืบสาน รักษาและพัฒนาต่อยอดสิ่งดีงามในสังคมไทย

เมื่อตระหนักถึงคุณูปการของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อสังคมไทยดังกล่าวมาแล้ว คนไทยทุกคนควรถือปฏิบัติตามพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “ปุราณ นภินนเทยย อย่าหลงของเก่า นเว ขนติมกูปพะเย อย่าเมาของใหม่” คือ อย่าหลงยึดติดกับของเก่าจนไม่มีการพัฒนาต่อยอด และอย่าเมาของใหม่จนทอดทิ้งของเก่าที่มีคุณูปการต่อสังคมไทยมาอย่างยาวนาน

ประเทศไทยมีวันนี้เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์ได้สร้างสรรค์ สืบสาน รักษา และพัฒนาต่อยอดสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยที่สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลักที่ทำให้เกิดการประสานกันระหว่างสถาบันทั้งสามคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถาบันทั้งสามเปรียบเหมือนเสาหลักสามเส้าที่ช่วยค้ำยันประเทศไทยให้ดำรงคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น ประชาชนคนไทยควรมีความกตัญญูคือตระหนักรู้คุณอันยิ่งใหญ่ของสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะเดียวกันก็แสดงออกซึ่งความกตเวทิต่อปฏิบัติหน้าที่ในการถนอมรักษาสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ トラบใดที่ประชาชนคนไทยยังรู้รักสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ในการถนอมรักษาสถาบันชาติ สถาบันพระศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ トラบนั้นความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยก็คงมีอยู่ต่อไปอีกนานเท่านาน

